

Za gospodarje

Maribor, dne 18. aprila 1934.

Kaj moramo sami storiti?

(Misli in besede kmet. fanta.)

Nedavno sem slišal od premožnega kmeta besede: Kmetijstvo danes tako malo nese, da me je skoro sram, da se z njim pečam. A tudi od drugih se čujejo često besede: Vsaka obrt je boljša ko kmetstva. Tako gine zaupanje izkušenih gospodarjev v svoj stan, a kaj si morajo potem misliti mladi kmečki sinovi, bodoči gospodarji, to si lahko sami predstavljamo.

Ali je torej kmeti stan danes zares najslabši, najtežavnejši? — Ko sem nedavno mlademu gospodarju, ki je pravkar prevzel gospodarstvo, tožil o težki krizi, ki jo danes preživlja kmeti človek, mi je on dejal: »Kljub vsemu je pa vendar kmet tisti, ki ima še vedno svoj kos kruha, ki nikdar ne bo šel beračit, je najbolj samostojen in najbolj neodvisen od vseh. Jaz sam se v teh težkih dneh prav nič ne bojim gospodarstva, in vem, da mi bo le kot kmetu še vedno dobro šlo.« — Z začudenjem sem strmel v tega mladega moža, ki je imel v sebi toliko samozavesti in kmetskega ponosa.

Da, samozavesti in ponosa nam v prvi vrsti manjka. Če bomo enkrat zgubili vero v naš stan, potem smo izgubljeni. Ni pa dosti samo to. Če hočemo, da bomo upoštevani, če hočemo, da si bomo priborili v državi in družbi tisto mesto, ki nam gre, se moramo organizirati. — Poglejmo druge stanove!

Samo en primer. Pri nas imamo Delavsko zbornico, imamo Zbornico za trgovino, obrt in industrijo itd. Torej delavci imajo svojo zastopstvo, trgovci in obrtniki svoje, a kmetje? Ali ni čudno, da v tako kmeti državi kot je naša, še nimamo svojega stanovskega zastopstva?! Svoj čas so rekli, da je Kmetijska družba nekaka naša zbornica. Ali sedaj, ko se je reorganizirala v zadrugo, bi naj tudi bila?

In sploh naše organizacije in korporacije? Ali so take kot bi morale biti? Ali ni žalostno dejstvo, da je tako majhen procent nas kmetov organiziranih v naših društvih in zadrugah?

Pred tednom sem govoril z mladim gospodarjem. Da je član domače Kmetijske podružnice, je povedal. A sedaj, da ne bo več. Zakaj? Ker nima nič od tega. Morda je res, da ponekod Kmetijske podružnice bolj slabo delajo.

Pregovor pravi: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Nezmislno je pričakovati pomoči samo od zgoraj, zraven pa držati roke križem. Le če bomo kmetje kot en mož stopili v boj za staro pravdo, to je če se bomo oklenili naših kmetijskih organizacij in v njih delali za lepši in boljši kos kruha, če bomo enkrat sami narekovali cene svojim pridelkom, če bomo tako skušali skrajšati svoj tedenski 96urni delovnik, potem smemo upati, da nam bo kdaj zasijalo lepše solnce!

Za vse to pa treba dela. In prvi, ki je najbolj poklican za to delo, je mladina. Od nje je odvisna bodočnost našega stanu. Po večini so se že na vseh naših šolah po deželi vršili in se še vrše nadaljevalni kmetijski tečaji, gospodinjski tečaji in drugi. Tu je torišče, kjer se mora zbirati kmeti mladina, ko dokonča osnovno šolo. Dalje je treba, da se naš mladi kmeti rod zanima za kmeti organizacijo. Za sedaj naj naša mladina sodeluje pri obstoječih sadjarskih in kmetijskih podružnicah (ki bi lahko imele svoje mladinske odseke), pri živinorejskih zadrugah in drugod. Kmečka mladina naj tudi ne pozabi na svoj list, na preosnovani »Naš dom«!

Ljudski pravnik.

Kupna pogodba in plačilo desetka. — Mafebre. — Dne 18. 2. 1933 ste napravili kupno pogodbo in ste nato vse potreb-

no uredili na sodišču že dne 20. 2. 1933. Desetka pa še niste plačali, ker niste vedeli, da morate to storiti. Prodajalca ste doslej plačali 2800 Din; kupnina znaša 22.500 Din in jo morate plačati v šestih letih. Prodajalca grozita, da bota razveljavila kupno pogodbo, ker še niste plačali desetka. — Prodajalca ne moreta razveljaviti pogodbe zgolj iz razloga, ker niste pogodbe prijavili pri davčni upravi. Po zakonu je treba vsako kupno pogodbo v svrhu odmere desetka prijaviti davčni upravi v 15 dneh po sklenitvi pogodbe, ali pa je treba desetek predpisno nalepiti in uničiti na pogodbi sami, če ne, se obsodijo pogodniki, to je prodajalec in kupec nerazdelno poleg rednega desetka še na kazen v trikratnem znesku rednega desetka. Desetek pa je predpisno nalepljen in uničen, če se prilepi pred sestavo pogodbe in pod napis predpisani znesek desetka v kolekih in se ti koleki uničijo tako, da se zapiše prva vrsta besedila čez prilepljene koleke in sicer tako, da se začne pisanje na čistem papirju in se nadaljuje čez koleke. Ako ste koleke nalepili na pogodbo, pa čeprav iste še niste prijavili davčni upravi, se Vam ni treba prav ničesar bati. Desetek je takrat znašal 5% kupnine, to je 1125 Din. — Bodite pri sklenitvah pogodb previdni in izročite rajše napravo istih odvetnikom, ki potem odgovarjajo za plačilo desetka in Vam prihranijo morebitno kazen, ki bi znašala v Vašem slučaju 3375 Din.

Pravica vožnje. Žmajora. — Vaš poljski mejaš ima pot na svojo njivo, ki jo pa hoče sedaj preložiti in napraviti drugje. Trdi, da ima pravico voziti po drugi poti, ker rabi to drugo pot že 30 let. Vi ste ga doslej videli peljati po novi poti samo enkrat. Gospodar ste že 35 let. Vprašate, kako je s stvarjo. — Iz vprašanja izgleda, da ima sosed po Vašem svetu pravico vožnje. Ako more svojo služnostno pravico izvrševati nemoteno po stari poti, kakor je vozil doslej po Vašem zatrdilu, potem ne more poljubno prestaviti pota proti Vaši volji, ker ne sme noben služnostni upravičenec svoje služnosti razširjati. Seveda pa sosedu ne morete braniti voziti tudi po novi cesti, ako je tam vozil nemoteno že 30 let. Ako res vozi že 30 let,

pa Vam ne moremo povedati, ker je to odvisno od tega, kako bodo izpovedale priče.

Vknjiženi dolg in protiterjatev. Ofrap. — Prijatelj, ki je avstrijski državljan, Vam je posodil 6000 Din, za kar je tudi vknjižen na Vašem posestvu. Glede plačila letnih obresti sta se domenila tako, da sme s svojo družino bivati letno 14 dni na Vašem posestvu. Dejansko je pa dotični živel pri Vas vsako leto dva meseca. Predno je posodil denar, sta dogovorila, da bo za bivanje pri Vas plačal primerno odškodnino. Po petih letih je zahteval, da mu denar vrnete s 10% obrestmi; ob tej priliki ste hoteli obračunati ter ste predložili prijatelju svoj račun za stanovanje in prehrano, kolikor je živel letno pri Vas preko dogovorjenih 14 dni. Prijatelj pa se ni hotel razgovarjati in je odšel, čeprav nista napravila nobenega obračuna. Za vsa leta Vam dolguje 4000 Din. Vprašate, ako smete prijatelju računati in kako je z Vašim dolgom. — Če je Vaš dolg nastal pred 20. 4. 1932, potem se bo prijatelj moral zadovoljiti z obročnim odplačevanjem dolga, kakor je to določeno v uredbi o zaščiti kmetov, torej bote plačevali 12 let. Po našem mnenju Vaša terjatev proti prijatelju za dajano stanovanje in hrano zastara šele v 30 letih, ker se Vi ne pečate s tem, da prevzimate na hrano tudi druge osebe, marveč ste to izjemoma napravili svojemu prijatelju. Ker je Vaša terjatev že dospela, morate isto od nasprotnika iztožiti. Tožbe lahko tudi pri domačem sodišču, kjer prebivate, z ozirom na to, da ima prijatelj dobiti od Vas znesek 6000 Din in ker je inozemski državljan. Tožbe najbrže ne znate napraviti sami, vsled česar stopite k odvetniku ali pa na sodišče.

Sporna meja. Brane. — Pred tremi leti je prišel sosed k Vam s prošnjo, naj pride zemljemerec, ki bo določil mejo med obema. Vi ste bili s tem zadovoljni in ste nato podpisali nek list, ki ga je sosed prinesel od zemljemerca, ki je nato prišel in izmeril tako, da je nekaj sosedove zemlje pripadlo Vam. Sosed ni temu oporekal, vendar ni hotel postaviti mejnikov, kakor ste čez nekaj časa zahtevali. Kasneje je sosed prišel k Vam in Vam rekel, da smete

rabití in uživati svet, kakor je določil zemljemerec, ker plačujete tudi davek. Sedaj si pa sosed zopet lasti svet in je že podrl eno drevo. Na Vaše ugovore pa pravi, da ga pojdite tožit, ako Vam ni prav, da se rabi svet, kakor je bilo to že sto let. Vprašate, kaj je z izmeritvijo po zemljemercu. — Ako sta s sosedom pismeno pristala na to, da bode mejni spor rešil zemljemerec, potem velja, kar je določil zemljemerec. Ako pa ni bilo izrecnega tozadevnega pismenega dogovora, marveč ste samo podpisali, da dovolite izmero po zemljemercu, tedaj izmera po zemljemercu ne ustanavlja nobenih pravic in velja dosedanja dolgotletna raba. Če smatrate, da meja ni pravilna, predlagajte pri sodišču sodno določitev meje.

Dolg pri hranilnici. Ofrap. — V hranilnici imate posojilo proti 8%. Vprašate, ali ste dolžni plačevati dogovorjene obresti ali pa znižane, kakor so določene v uredbi o zaščiti kmetov. — Ste zaščiteni, ako gre za dolg, ki je nastal pred 20. 4. 1932; odplačati ga morate v 12 letih in na način, kakor to določa uredba o zaščiti kmetov. Ako ste plačali že višje obresti, se Vam mora to vpisati v dobro.

Odvetniški stroški. Paves. — Neki posestnik Vam dolguje večji znesek. Ko je izvedel, da ga mislite tožiti, je svoje posestvo izročil svojim hčeram. Po odvetniku ste ga tožili in se z njim tako poravnali, da se je med drugim zavezal plačati tudi stroške zastopnika. Ker odvetnik ni dobil plačanih stroškov pri nasprotniku, zahteva sedaj od Vas plačilo. — Ker ste Vi najeli odvetnika, ste ga sami dolžni plačati; samo ako ste se z odvetnikom dogovorili, da Vam ne bo treba plačati stroškov in da se bo zadovoljil s tem, kar bo dobil plačanih od nasprotnika, Vam ni treba istih plačati. Ako nimate nobenega premoženja, se Vam ni treba ničesar bati. Stopite k odvetniku in se z njim dogovorite!

Izključitev iz stranke. Pefrapo. — Izključili so Vas iz stranke, ker niste volili prejšnjega župana. Vprašate, če smete to storiti. — Preglejte pravila stranke! Tam boste našli natančen odgovor, in tudi potrebna navodila, kaj Vam je napraviti, ako je odbor prekoračil svoje pravice. Stranka je pač navadna orga-

nizacija in se za njena pravila ne brigamo, ker nočemo vtikati svojega nosu tja, kjer nam nič ni mar.

Zahteva na vrnitev daril od zaročenke. Faš. — Imeli ste zaročenko in ste ji skozi znanje dali mnogo daril v obleki in zlatnini. Čas je prinesel razdor, ločitev znanja in otroka. Do poroke ni prišlo. Zlatnino ste zahtevali nazaj, pa je vedno rekla, da jo bo poračunala na račun preživnine za otroka. Tega sedaj noče storiti, marveč Vas toži za vsak zapadli preživninski obrok. — Ako do poroke ni prišlo vsled Vaše krivde, potem ne morete v nobenem slučaju zahtevati, da Vam vrne darovano zlatnino. Smo pa mnenja, da sploh ne morete zahtevati vrnitve zlatnine, ker ste isto dali skozi znanje, torej iz pozornosti, da ste jo poznali. Če se je pa kasneje res zavezala, da bo poračunala na preživnini, se na to ne morete veljavno sklicevati, ker je preživnina terjatev otroka, ki Vam ničesar ne dolguje. Ako pa smatrate, da niste zakrivili odstopa od poroke, potem tožite na vrnitev zlatnine. V tej pravdi bo morala bivša Vaša zaročenka dokazati, da ste Vi krivi, da je odstopila od pogodbe. Kako bo pravda končala, pa ne vemo, ker ne poznamo dejanskih okoliščin, ki so bile med Vama in ki so dovedle do razdora.

Vrnitev posejila. Faš. — Novembra 1. 1932 ste posodili 1000 Din do marca leta 1933. Radi bi že prišli do svojega denarja. — Ako ne plača zlepega, Vam ne ostane drugega, kakor da ga tožite. Izročite zadevo odvetniku, ali pa vložite tožbo pri sodišču na zapisnik. Tožiti morate tam, kjer ima dolžnik svoje domovališče.

Na dražbi prodano posestvo. Zufurat. — Na dražbi so Vam prodali posestvo in trpite vsled tega škodo v znesku 350 tisoč Din. — Ne vemo natančnega položaja stvari, zato vam ne moremo točno svetovati. Ako se Vam res godi krivica, poiščite odvetnika, ki Vas bo zastopal z ubožnim spričevalom.

Mejni spor. Mavem. — Leta 1931 je občinska komisija uravnala mejašem mejo. Postavilo se je 8 mejnikov in sta oba soseda podpisala pismeno pogodbo. Kasneje so postavili 4 mejnike v Vašo zemljo, čemur pa Vi ne privolite in za-

htevate, da se postavijo mejniki na prvotno mesto. — Ker sta s sosedom pisмено pristala na ureditev meje po občinski komisiji, je ta ureditev za oba mejaša merodajna. Ako pa je sosed kasneje prestavil mejnike v Vaš svet, lahko predlagate pri domačem okrajnem sodišču, da sodišče mejo določi, oziroma popravi. Tak predlog daste lahko tudi pri sodišču na zapisnik.

Razna obvestila.

Banovinska kmetijska šola v Št. Juriju pri Celju javlja, da sta dospela dva lepa banovinska žrebca iz inozemstva na zavod ter se na to opozarjajo konje rejci šmarskega in celjskega sreza. Želi se, da se dovajajo kobile po možnosti predpodne.

Sv. Jernej pri Ločah. Kmetijska nadaljevalna šola je v nedeljo dne 8. t. m. slovesno zaključila svoje zimsko delo. V okusno okrašeni šolski sobi se je zbralo k slavnosti precej gospodarjev in gospodinj, fantov pa tudi deklet, da jih je mnogo stalo še na hodniku. Po lepem nagovoru g. upravitelja Fridla so fanti nastopili ter povedali, kaj so se učili za ohranitev domačije, gospodarski napredek in za blažitev srca. Gospodarji, očete fantov, so z veseljem poslušali, kako hočejo delati v bodoče doma v hlevu in na polju, na travniku in sadonosniku, ohraniti pa tudi lepe domače običaje kot zavedni kmetovalci. Tudi ostali govorniki so vzpodbujali navzoče, da zaupajo domači kmetско-nadaljevalni šoli, ki hoče ohraniti bistvo kmeta, zraven ga pa tudi gospodarsko naobraziti.

Cene in sejska poročila.

Mariborski trg 14. aprila 1934. Pripeljanih je bilo 61 zaklanih svinj, cene mesu 10—12 Din, špehu 12—13; pripeljanih je bilo pšenice 18 vreč po 1.25, rži 5 po 1, ječmena 16 po 1, koruze 22 po 1, ovsa 15 po 0.75, prosa 8 po 1.25, ajde 7 po 1, fižola 15 po 2—3; sena 14 vozov po 28—30 (100 kg), otave 2 po 28—30, slame pšenične 2 po 22, škopa 1 po 1.25; krompirja 64 vozov s 126 vrečami po 0.75—1, čebule 35 vreč po 1—1.50. Cene česnu 6—8, zelju (glava) 1—1.50, kislemu 3, kisli repi 1.25=2, jabolkam 6=

10, hruškam 9—10, suhim slivam 8—12, orehom celim 10, luščenim 32—34, smetani 10—12, mleku 1.50—1.75, maslu surovemu 26, čajnemu 28—32, dom. siru 5—6, jajcem 0.35—0.50; kokoši 104 po 20—30, piščancev 782 po 25—55 (1 par), gosi 2 po 40, puranov 18 po 40—60, rac 4 po 20, dom. zajcev 34 po 5—25, kozličkov 15 pomad po 60—100, jagnet 4 po 80—100 Din.

Mariborski živalski sejem 10. IV. 1934.

Prignanih je bilo 15 konj, 16 bikov, 112 volov, 346 krav in 9 telet, skupaj 498 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu dne 10. aprila so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3 do 4 Din, poldebili voli od 2 do 2.50 Din, plemenski voli od 2 do 3.50 Din, biki za klanje od 3 do 3.50 Din, klavne krave debele od 3 do 3.50 Din, plemenske krave od 1.50 do 2.50 Din, krave za klobasarje od 1.50 do 2 Din, molzne krave od 2 do 2.50 Din, breje krave od 2 do 2.50 Din, mlada živina od 3.25 do 4 Din, teleta od 4.50 do 5 Din. Prodanih je bilo 304 komadov.

Mariborski svinjski sejem 13. 4. 1934.

Na svinjski sejmu je bilo pripeljanih 262 svinj in 1 koza, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 90 do 110 Din, 7—9 tednov stari 150 do 190 Din, 3—4 mesece stari 250 do 280 D, 5—7 mesecev stari 320 do 350 Din, 8—10 mesecev 450 do 500 Din, 1 leto stari 650 do 700 Din, 1 kg žive teže 6.50—7 Din, 1 kg mrtve teže 9—10 Din. Prodanih je bilo 137 svinj.

Sejem za prašiče v Ptujju. V sredo 11. aprila je bil trg dobro založen in tudi kupčija je bila precej živahna. Pripeljanih je bilo 331 prašičev prodano pa 134. Cene so bile sledeče: Pršutarji 5.50 do 6 Din pomastni 6—7 Din, plemenski 6.50 do 7 Din za 1 kg žive teže, mrtve teže pa 9 Din. Prašički stari 6—8 tednov, so se prodajali po kakovosti od 100 do 150 D komad. — Prihodnji sejem za prašiče bo 18. aprila.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 10—14 Din, II. vrste 8—10 Din, svinjsko meso sveže 10—16 Din.